

Vita

Haza csak ott van, hol jog is van, ...¹*(A Deák Ferenc Díj és a Deák Ferenc-díj)*

III. rész*

Emlékezés Deák Ferencre*(Söjtör, 1803. október 17. – Budapest, 1876. január 28.)*

[...]

*„Mert jogtalanság a legrútabb bélyeg
Isten teremtményén, s ki rásüti:
Isten kezét el nem kerülheti.” [...]*²

Az Alaptörvény napja

Az Alaptörvény Napjáról és születéséről Majtényi László: *”S miért vagytok ti kiváltságosok? Miért a jog csupán tinálatok”* cikkéből³ értesülhettünk, aki az alkotmányosság újból időszerű hiányairól gondolkodva – augusztus 20. kapcsán – hangot adott azon véleményének, miszerint ez nap - az Alaptörvény IV. módosítása (2013. március 25.) óta - ma már április 25-én van.

Szerzők elgondolkodtatóként megjegyzik: bár az Alaptörvény augusztus 20-át az államalapítás és az államalapító Szent István király emlékének adózva nyilvánítja nemzeti ünnepé, s tekinti egyben (egyetlen) hivatalos állami ünnepnek,⁴ az Alaptörvény napja⁵ mégis április 25-ére kelteződik. Így aztán az is meglehet, hogy az Alaptörvény napjának a nemzeti és állami ünnepek közül való „kimaradása” csupán a véletlen műve.

Az Alaptörvény „szolgái”

Az Alaptörvény szolgái azok a jogászai tevékenységet végző személyek, akik hivatásuknál fogva esküjükben vállaltak arra kötelezettséget, hogy az Alaptörvényt betartják, alkalmazzák és betartatják.

A jogról írva, Varga Csaba szerint *„A jog gyakorlati kategória. Mint minden eszkösteremtő, eszközhasználó és eszközt újratermelő tevékenység, a valóság megismerésére épül. A valóságból veszi anyagát, amit új összefüggések elemeiként új közegben helyez el. Ezeknek az összefüggéseknek a kialakítása nem a valóság leképezése, hanem a valóságra történő hatásgyakorlás érdekében történik. Eszközszerű szerepének kialakítása és betöltése tehát az elsődleges, aminek minden lehetséges egyéb megfontolás alárendelődik.”*⁶

A jog tehát művelői, alkalmazói (szolgái) által teljesül és elevenedik meg a mindennapok gyakorlatában.

„Az a körülmény, hogy norma és valóság nem esik és nem is eshet egybe, a jogi normák esetében különösen figyelmet érdemel. Ugyanis a jogi norma önmagában mesterséges emberi konstrukció - formális meghatározásokkal; feltételre, rendelkező részre és szankcióra tagolódó szerkezettel; és olyan megfogalmazással, ami a címzettek egyik körének követhető magatartási szabályként szolgál, másikának pedig döntési szabályként - abból a célból, hogy az előbbieket magatartását és e magatartás jogi következményeit az utóbbi megítélhesse.

Míndezek mellett a jog normái rendszerre szerveződnek; egy már meglévő rendszer keretében, arra tekintettel alakítanak ki. A jogrendszer önmagában is igen összetett egység, ami eltérő

szabályozási megoldású és hagyományú ágazatokból áll. Az egyes jogágazatok szintén eltérő szabályozási megoldású és hagyományú intézményekből állanak, és így tovább. Nos, az eszköztár eltérő hagyományából táplálkozó változatosság nemcsak egyes jogrendszereken belül, hanem ezek eltérő családjaiban, típusaiban is megmutatkozik. Végső soron minden norma konkrét társadalmi kihívásra adott eszközszerű válasz, és ennyiben egyedi. Ugyanakkor saját közelebbi és távolabbi környezetének eszközjellegű hagyományaihoz ágyazódik, és ennyiben az általánosság vonásait is magán viseli.

A normaalkalmazási folyamatban a norma eszközszerű nyelvi megjelenéséből fakadóan bizonyos manipulációs lehetőségek adódnak. A releváns tények és normák kiválasztása, értelmezése és minősítése a logikai homlokzat mögött felelős társadalmi érdekmérlegelő döntést takar. A logika itt csak kifejeződési formaként szerepel: a döntési folyamatban az ellenőrzés feladatát látja el.

Minden jogi folyamat fogalmilag is kifejeződik (kommunikációként zajlik le, és iratszerűen rögzítik). A jog sajátos fogalomrendszere azonban nem a valóság megismerését (leképezését) célozza, hanem a valóság különféle előfordulási lehetőségeit az esetek zárt számába betagolva osztályozza.

Nos, egy olyan látszat, amely szerint a valóságbeli eset valamely megkonstruálható normakombinációval leírható, minden normaalkalmazási folyamatra jellemző. A jogi analógia például a bizonyos tekintetben hasonlóknak a jogi megítélésben teljes azonosságot biztosít. A jogi analógia szélsőséges esete kiélezetten fejezi ki, de nem tompítja annak általános igazságát, hogy a valóságnak jogi fogalmakban történő tükrözése olyan normatív besorolás, amely - a jog kellő működése esetén is - ismeretelméletileg, s logikailag egyaránt önkényes műveleteket takarhat.⁷⁷

A jog praktikumának kifejeződését és az elméletnek a gyakorlatba történő átültetését jelentette I. Justinianus korában a magyarázó jegyzetek készítése, míg a középkorban – az egyetemalapítással is összefüggésben – az, hogy a jogtudósok a bíróságok vagy a felek kérésére jogi véleményeket készítettek.⁸

„A római remekjogászok szerint mesterségük nem más, mint a jó és a méltányos művészete. Ez a kijelentés érvényes napjainkban is, hiszen a jogászság az, aki a jónak és az igazságosnak a hordozója és letéteményese. A jogászság az a közösség, amely sajátos eszközei révén alakítja a társadalmi viszonyokat; a célokat a társadalom szolgáltatja ezen tevékenységhez, az eszközöket viszont maga a jogászság teremti elő a saját hagyományai, értéktézere és nem utolsósorban szociológiai összetétele révén. Ha elvonatkoztatunk e szép, magasztos gondolatoktól, s a való élet, a szürke hétköznapok képernyőjén keresztül szemléljük a jogászi hivatást űzőket, akkor ez a tevékenység kevésbé fog művészetnek látszani, sokkal inkább mutatkozik egy teljesen gyakorlati foglalkozásnak, mint bármely másik szakma.”⁷⁹

„Ha már oly sokszor felvetődött a „hivatás” kifejezés, érdemes elidőzni azon kérdés felett, hogy miként adható meg a hivatás fogalma – ennek megértése ugyanis nélkülözhetetlen a jogászi hivatások szempontjából. A szociológiai, jogszociológiai irodalmat szemlélve több megközelítés is szóba jöhet, ezeket alább néhány gondolati egységben gyűjtjük össze:

- Talcott Parsons szerint a hivatás meghatározza, ki és milyen funkciót lát el a társadalmi rendszerben, s a hivatás egyúttal monopóliumot fejez ki, egy speciális szaktudás monopóliumával való rendelkezéssel;
- A hivatás jelentheti egyszerűen azt, hogy valaki jogositva van bizonyos tevékenység végzésére, méghozzá profitszerzés érdekében;
- A „speciális jellemzők elmélete” értelmében egy foglalkozást akkor lehet hivatásnak nevezni, ha bizonyos jellemzőknek eleget tesz;
- A hivatásban a kulcselem nem más, mint egy foglalkozás autonóm kontrollja, ez pedig bizonyos politikai hatalom függvénye;
- Egy professzionális szervezet kapcsán a hivatás akként jelenik meg, mint egy eszköz az érdekek megvédésére;
- Létezik olyan nézet is, mely szerint a hivatás fogalma egész egyszerűen mellőzendő, abban ugyanis ideológia ölt testet, amit az adott foglalkozási csoport használ a saját előnyeik igazolására.

A jogászi hivatás általános definiálásában a fentiekől eltérően nyugodtan alapul vehetjük a hivatás szó hétköznapi értelmét; ebben az esetben

ügy tekintünk arra, mint egy adott csoport saját racionalizálásának eszközére. Olyan hivatást űzők csoportját jelenti a jogászság, mely a társadalmi munkamegosztásban a szellemi munkát végzők dimenziójában helyezkedik el, s igen magasán kvalifikált munkát végez. A jog nem képes működni jogászság nélkül; az a sajátos közeg, mely működteti a rendszert, elméleti és gyakorlati jogászságra tagolható. Igaz azonban, hogy a jogtörténet idővonalán nehéz lenne kimutatni, miként is vált el egymástól a praxis és a jogról való elméleti gondolkodás; voltaképpen csak a modernitás választotta el a jogtudóst és a gyakorlati jogászi hivatások művelőit. A gyakorlatban ténykedő jogász az operacionális (konkrét esetekhez kapcsolódó tudás, mely megkívánja az ügyfelek, megbízók érdekeinek és egyúttal a jogrendnek megfelelő eljárást), míg a jogtudomány művelői, az elméleti jogászság a szubsztanciális racionalitást megteremtő tudás hordozói (értve ez alatt, hogy az elméletet művelő jogász a jog létezésének általános alapjait, változásait elemzi). Megeshet azonban, ám ritka jelenség, ha e kétfajta jogászi tudás egy személyben egyesül – tudni kell azonban, hogy mind a szakjogtudományok, mind pedig a jogtudomány más-más feladatot tölt be és másféle a működés módja is.”¹⁰

Az elmúlt két évszázadban gyakran elhangzott sommás megállapítás, miszerint Magyarország a jogászok országa, „jogásznemzet”. Menynyire igaz ez a megállapítás, teszi fel a kérdést Fónai Mihály: *A jogászok szociológiai jellemzői:*

1. táblázat. Az egyetemek és főiskolák hallgatóinak megoszlása az 1898/99. és az 1908/1909. években

	1898/99		1908/1909	
	szám szerint	%	szám szerint	%
Jog és államtudományi kar	5.236	61,0	6.093	45,4
Orvostudományi kar	716	8,0	1.964	14,6
Bölcsészettudományi kar	1.013	11,8	1.521	11,3
Gyógyszerészeti tanfolyam	163	1,9	348	2,5
Műegyetem	1.365	15,9	1.349	10,0
Hittudományi kar	89	1,0	138	1,0
Összesen:	8.582	100,0	13.413	100,0

Forrás: Andorka Rudolf: „Az egyetemi és főiskolai hallgatók társadalmi összetétele, 1898–1942” *Statisztikai Szemle* 1979/2. 181. ”¹²

létszám, foglalkoztatás, kor és nem szerint c. tanulmányában.

Fónai Mihály e tanulmányában kifejti, hogy „A 'jogászok országa' sztereotípiája kialakulásához az elmúlt másfél évszázadban minden bizonynyal hozzájárult, hogy a felsőoktatásban tanulók között a joghallgatók aránya igen magas volt, a dualizmus alatt a hallgatók 60%-a, míg a Horthy-korszakban egynegyede-egyharmada volt joghallgató. Ennek következtében a diplomásokon belül a legnagyobb csoportot a jogászság alkotta, amely természetesen nem volt egységes, a jogászi hivatások és más törésvonalak mentén is tagolódott, így jelentős részüket az állam és a vármegyék, valamint a városok foglalkoztatták, ugyanakkor sokan voltak közülük azok, akik jövedelmüket a „piacról” szereztek (e két alaptípust hívta Weis „feudális” és „merkantil” jogászoknak). Úgy tűnik, a jogászság két alaptípusa közötti különbség a jövedelemszerzés, a rekrutáció és az életmód vonatkozásában sok szempontból máig fennmaradt.

A jogászság társadalmi súlyát, szerepét jól mutatja, hogy mekkora arányt képviselnek a felsőoktatásban és a diplomások körében.”¹¹ (1. táblázat)

Fónai Mihály azonban – említett – tanulmányában csupán „A jogászság társadalmi helyzete és szakmai életútja” 1973-as¹³ és az „Ügyvédek hivatásrendje” 1998-as¹⁴ vizsgálatait elemzi részletesebben. Ugyanakkor, más jogászi hivatásrendek tekintetében az említettekéhez hasonló részletességű kutatás nem történt.

Hivatásrend	1930.	1980.	2001.	2011.
Bíró	1.511	1.522	2.512	2.871
Közjegyző	191	158	313	315
Ügyész	183	1.000	1.226	1.850
Ügyvéd	6.208	1.714	7.438	10.774
Összesen:	8.093	4.394	11.489	15.810

Az igazságügyi hivatásrendek 2014. évi létszámadatai az alábbiakat tükrözik:¹⁶

Hivatásrendek	2014. december 31-én tényleges létszám
Bíróságok összesen:	11.052
bíró	2.839
bírósági titkár	798
bírósági fogalmazó	248
egyéb igazságügyi alkalmazott	7.167
Ügyészség összesen:	2.326
ügyészek	1.876
alügyészek, ügyészségi fogalmazók	450
Ügyvédség összesen:	14.660
Bejegyzett ügyvédek	12.524
(ebből aktív ügyvéd)	10.606)
Ügyvédjelöltek	2.136

A jogvégezettek közül, az igazságszolgáltatás területén – az ide sorolt bírói, közjegyzői, ügyészi, ügyvédi foglalkozások esetében – a hivatásrendek létszámadatai táblázatba foglalva (következő oldal) az alábbi megoszlást mutatják:¹⁵

A magyar ügyvédség modernizációs elkötelezettségéről szóló tanulmányában Tóth-Matolcsi László a következőkre utal:

[...]

„Az ügyvédség saját magáról kialakított önképéről meglehetősen érzékletes megfogalmazásokra bukkanhatunk, elsősorban ügyvédek által jegyzett munkákban. Mindegyikben közös a társadalmi-politikai reformokért folytatott közéleti harcokban első sorban küzdő ügyvéd figurája. Ahogy például Kun László fogalmaz: „**Magyarországon nem Gutenberg, hanem a jurátusok teremtettek közvéleményt, hogy az első ősi alkotmány mintájára szabad Magyarországot s jog-**

egyenlőségben dicséretes demokráciát hozzanak létre...” De érdemes idéznünk Pap Józsefnek, a Budapesti Ügyvédi Kamara két világháború között működött elnökének gondolatait is, aki azt emeli ki a reformkor nagy ügyvéd-politikusai (Deák, Kossuth, Kölcsey) kapcsán, hogy ők is a magyar ügyvédnek azt az eszményképét testesítették meg, aki a jog és igazság érvényre juttatásának igényét a társadalmi reformok képviselésével kapcsolta össze. Földvári egyébként I. Ferenc uralkodásához köti az ügyvédség kollektív politikai öntudatra ébredését. „A magyar ügyvédség ekkor ismerte fel hivatásának igazi nagyságát és fenségét, ekkor alakult ki a magyar ügyvédi karban azon meggyőződés, hogy az ügyvédség éppoly alkotmányos tényezője kell, hogy legyen a nemzetnek, minő a független bíróság.” Ez a fajta önkép, amely több, a 19. század végén, 20. század elején született írásban is felbukkan,

ügy tűnik, alátámasztja az ügyvédek progresszivitás iránti elkötelezettségét hangoztató tézist.”¹⁷

[...]

„Persze az ügyvédekkel kapcsolatos attitűdök és sztereotípiák többsége régre nyúlik vissza és ezek túlnyomórészt igen negatív fényben tüntetik fel a hivatás képviselőit. Ebben a vonatkozásban fontos kiemelni az 1486. évi 69. törvénycíkket, amely szerint „szokása az ügyvédeknek, hogy nyereségvágyból mentül több személynek az ügyeit elvállalják és azok védelmében meglehetősen hanyagul járnak el”, ezért a törvény értelmében egy ügyvéd 14 személynél többnek az ügyét nem viheti egy időben (2.§). Szintén lényeges az 1567. évi 27. törvénycikk, amely a „patvarkodási eskü” letételét tette kötelezővé az ügyvédek számára. Ebben kötelezték magukat arra, hogy igaztalan ügyet el nem vállalnak, nem játszanak össze az ellenféllel, illetve működésük során az ország törvényeit és szokásait tiszteletben tartják. Az ügyvédekkel kapcsolatos negatív megítélés Werbőczy Hármaskönyvében is visszaköszön, aki kárhoztatja az ügyvédek peres ügyekben tanúsított magatartását.”¹⁸

[...]

„Hogy a helyzet száz évvel később sem változott, jól mutatják az 1990-es években készült sztereotípiakutatások, melyek reprezentatívnak nem tekinthetők ugyan, a kisméretű minta miatt, de jól érzékeltetik az ügyvédekkel kapcsolatos közvélekedés természetét. Az egyik legalaposabb ilyen kutatás Arató Kingáé, akinek felmérésében az ügyvédek kapcsán említett három leggyakoribb tulajdonság például a „rámenős”, a „pénz-éhes/anyagias” és a „jó beszédképességű” volt.¹⁹

Pödör Lea: *A Jogászi hivatások* c. tanulmányában négy főbb jogászi hivatásrendet mutat be, nevezetesen: a bírákat, az ügyészeket, az ügyvédeket, és a jogtudományi életutat választó személyeket. E négy hivatásrendet az alábbi (alapvető) jellegzetességeket kiemelve jellemzi:

„A bírák

A jogászi hivatásrend közül talán ez az a csoport, mely a legnagyobb visszhangot képes kiváltani, s talán az általuk végzett tevékenység az, mely legjobban érdekli a laikusokat. A szakma is kíváncsisággal tekint a bírákra, hiszen igazán gazdagnak mondható az a szakirodalom-anyag,

amely az igazságszolgáltatás ezen szegmensét elemzi.

A bírói hivatás a legrégebbi az összes jogász-tevékenység közül. Általánosságban három feladat nevezhető meg, amiért felelős: döntéshozatal minden elé kerülő ügyben; a törvények alapján való eljárás; végezetül pedig nem elég az, hogy döntése megfeleljen a törvényeknek, hanem szükséges az is, hogy igazságos és méltányos legyen. A bírák az igazságszolgáltató hatalom részeként jogalkalmazási tevékenységet látnak el. Eljárásuk pontosan, precízen szabályozott, tevékenységének egyik fő jellemzője éppen a törvénynek való alávetettség. Jogállamokban igen releváns előírás, hogy a bíró legyen független, ennek a jellemvonásnak több dimenziója jöhet szóba (szervezeti értelemben és az ítélkező bíró személyi függetlensége). A bíróságok gyakorlatilag mindenhol sajátos szervezetrendszerre képeznek, ám fontos hangsúlyozni, hogy nem hierarchikus a szervezet. A bíróvá válás folyamata mindenütt egy hosszú út bejárásának eredménye, amely állandó tanulást, képzést és megmérettetést jelentő ugródeszkákból tevődik össze. Szociológiai tanulmányok általános megállapítása, hogy aki belép a szervezetbe, azt a szervezet sajátos konformitásra neveli, illetve megfigyelhető annak a tényezőnek a kihasználása is, hogy a bírói szervezet amolyan karrierlehetőséget is rejt magában.”²⁰

„Az ügyészek

[...] Az ügyész fő feladatköréit két csoportra oszthatjuk fel: hagyományosan büntetőjogi feladatokat lát el elsősorban, ebből a szempontból ténykedése az állami hatalomhoz köthető. Ő jogosult ugyanis fellépni a súlyos, normaszegő magatartásokkal szemben, a büntetőeljárásban ő képviseli az állam büntetőmonopóliumát, röviden szólva a közvádló funkcióját látja el. Másrészt viszont jelentős közérdekvédelmi feladatokat is gyakorol. A bírói szervezetrendszerrel eltérően az ügyészség már egy hierarchikus szervezet, különféle utasítási, ellenőrzési jogosítványokkal. Az ügyésszé választási folyamat hasonló, mint a bírónál ismertetett út.”²¹

„Az ügyvédek

Az ügyvédek munkájukat az ügyfelek érdekében, legfőképpen vállalkozóként végzik. Az ügyvéd és ügyfele között megbízási jogviszony jön létre, ez tartalmazza a megbízási tárgyat; a

megbízás szólhat egy ügy lefolytatására, de lehet tartós megbízás is. Tevékenységi körük két fő kategóriára osztható fel: javarészt ügyfelek perbeli képviseletét látják el (itt az egyes ügyvédek között sok különbség lehet abban, hogy ki milyen üzszakokra specializálódott) és peren kívüli munkára (ez alatt leginkább a különféle hatóságokkal való eljárást, okiratszerkesztést, stb. érthetjük). Felmérések kimutatták, hogy az ügyvédek körében megfigyelhető a hírnévre való törekvés – amit minél több ügyfél megnyerésén, minél több sikerre ügy felmutatásán keresztül kívánnak kivívni maguknak. Az, hogy mely ügyvéd „híres”, kifejezésre jut a honorárium mértékében is. Egyébként az ügyvédi munkadíj főszabály szerint szabad megállapodás tárgyát képezi.²²

Megjegyzendő: a 2017. évi LXXVIII. törvény által a jogtanácsosok is „az ügyvédi tevékenységről szóló” törvény hatálya alá kerültek. E törvény - 2018. január 1-jei hatállyal - a jogtanácsosi tevékenységet az ügyvédi tevékenység körén belül elhelyezve szabályozza. Az e tevékenységet végző személyek „kamarai jogtanácsosként” működhetnek (kizárólag a jogi személyiségű szervezetek jogi tevékenységének ellátásaként).

„A jogtudományi életút

Aki hivatásául a jogtudomány művelését, fejlesztését választotta, az minden bizonnyal úgy tekint szakmájára, mint a legszebb jogász hivatásra. Ez a kijelentés talán szubjektív, de van némi objektív alapja is, hiszen a jogtörténet valóban megmutatta, hogy a korai időkben az elmélet és gyakorlat szoros összefonódása, majd az egyetemi jogászréteg kibontakozása nagyban hozzájárult a különféle jogi technikák és jogintézmények kimunkálásához. A jogtudományi életút sokszor összefonódik az egyetemi oktatói pályával; voltaképpen a tudományos életpálya biztosít átjárását számos más területre, s a leginkább az figyelhető meg, hogy az átjárás az egyetemi oktatás szférájában mutatható ki. A gyakorlati jogi szakmáktól eltérően az egyetemi karrierhez nem szükséges szakvizsga vagy gyakorlat, a PhD fokozat megszerzése viszont alapvetésnek számít. A PhD fokozat képében kifejezést nyer az a tényező, hogy az illető elméleti gondolkodásra képes. A fokozat megszerzése azonban korántsem jelenti azt, hogy vége a tudományos kutatási feladatoknak: az egyetemi oktató élete végéig törekszik arra, hogy

értékes gondolatokkal gazdagítsa a jogtudomány azon szegmensét, melyben tevékenykedik.²³

Szerzők a jogász hivatásrendek körébe tartozónak ítélik a jogi tevékenységet végző közigazgatási szakemberek („közigazgatók”), a bírósági végrehajtók (önálló bírósági végrehajtók és törvényszéki végrehajtók) és a közjegyzők tevékenységét is.

E körben utalunk Rixer Ádám: *A jogászélet léte és szerepe, mint a kormányzati kapacitás²⁴ egyik kulcskérdése*” című tanulmányában kifejtett néhány, odafigyelésre és megszívlelésre is érdemes gondolatára. Már a tanulmány bevezetőjének első bekezdése is figyelemreméltó: „A kormányzati kapacitásnak hazánkban is lényeges, vizsgálatra méltó eleme a jogi rendszer egészének átalakításában és fenntartásában 2010 után közreműködő jogász (és igazgatási) réteg átalakulása, illetve szerepváltozása.”²⁵

Véleménye szerint [...] „... a mindenkori „jó állam” igényli az öntudatos és egységes fellépésű jogászelit, amely a „társadalom mérnökeként”, egy sajátos normativitás képviselőjeként, egyfajta céltételező, első mozgató szerepkörben is megjelenik: éppen a magyar történelem a legjobb bizonyíték arra, hogy a jogász hivatás, illetve a jogásztársadalom léte hagyományosan nem valamifajta „kényszerű rossz”, amennyiben az 1848-as szabadságharcban és forradalomban, 1945-ben és az azt követő rövid időszakban vagy éppen 1989 társadalmi változásaiban – bár nem azonos súllyal – kiemelkedő (a kulcsmomentumok vonatkozásában gyakran elsősorú) szerep jutott a jogászoknak.”²⁶

Mindebből – talán – levonható a következő: a XXI. században a közigazgatási jogterületen a közigazgatási tevékenység túllépett a hagyományos szervezői, hatósági, szerződéses tevékenységi megítélésen. E tevékenység ma és különösen a jövőben már nem nélkülözheti sőt, igényli „a jó állam” folyamatos kialakítása, fenntartása érdekében azt a fajta jogász-közigazgatási komplex látásmódot, amelynek birtokában képes a jogi szabályozás konstruktív kialakításától kezdődően - a projektfejelem alapján - a korszerű és hatékony szervezési intézkedések és végrehajtási lépések megtételére. Ebben a keretrendszerben a jogász tevékenységtől elvárás – a kormányzati igazgatás területén mindenképpen

– az informatikai, fiskális-pénzügytechnikai és humánigazgatási szakmai tevékenységgel való fuzionált együttgondolkodás és cselekvés. Mindez nyilvánvalóan - kormányzati téren feltétlenül - komplex, de átlátható tevékenységet igényel mind az emberi tényező, mind a jogi keretek, mind pedig az informatikai-műszaki és pénzügyi feltételeket illetően.²⁷

E tevékenység ütemezése és végrehajtása során (is) azonban fontos és kivárandó követelmény:

„A törvénynek le kell ülednie a társadalmi tudatban, csak akkor tud hatni, csak akkor tud a jog ténylegesen megvalósulni. A jog hatékonyságának egyik alapvető tényezője a megfelelő jogszabály-előkészítés. Az ún. jövőre irányuló dereguláció alaptétele, hogy előre fel kell mérni a leendő törvény társadalmi-gazdasági hatásait, előnyeit-hátrányait, költségvonzatát. [...] Modern gazdasági jogalkotás azonban nincs hatásvizsgálatok nélkül, különben ex hasimus jogalkotásnak is nevezhető. A gazdasági jognak tehát biztonságot kell adnia a gazdaság szereplői számára, és ehhez a stabil jogrendszeren túlmenően hozzátartozik a jogalkalmazói jogbiztonság is. [...] ...rendszerváltozások idején érhetően a jogalkotás kerül előtérbe, jogalkotási hajrá kezdődik, sok a személyi-tárgyi előfeltételek nélkül kibocsátott, programadó, ún. húzó jogszabály. Ugyanakkor a rendszer konszolidációja után érhető módon a jogalkalmazás kerül előtérbe. A jogállamiság, a jogbiztonság elképzelhetetlen magas szintű ügyvédi-jogtanácsosi munka, illetve magas szintű bírói tevékenység nélkül. A bírói jogalkalmazásban pedig biztosítani kell a kellő jogegységet, másként nincs jogbiztonság.”²⁸

Az Alaptörvény „szolgáinak” napja(i)

Nem árt, ha tudjuk: egyes jogász hivatásrendek - mint az Alaptörvény „szolgái” - április 25-e, az Alaptörvény napja mellett, saját napjukat is megünneplik/megünnepelhetik. Méghozzá – néhányan – törvény adta felhatalmazás alapján. E jeles napokon a társadalom, a jogász hivatásrend, köszönti („ünnepli”) az adott jogász-szak-

maközösség tagjait, akik esküjükhöz híven - törvényi keretek között - szakmájuk gyakorlásával vállalták - nap, mint nap - vállalták, az Alaptörvény jogállami szolgálatát.

Azonban nem valamennyi jogász hivatásrendnek van ilyen napja. Sőt, van olyan ünnepnap is, amely nem az adott tevékenységet végző személyek, hanem az intézmény számára ad felhatalmazást az ünneplésre (pl. „bíróóságok napja, ügyészség napja). Mindennek megismerése végett vessünk – legalább – egy pillantást - külön-külön nevesítve - e jeles napokra:

Bíróóságok Napja (július 15.)

„A bíróságok napjáról, megünnepeléséről 2000. június 24-én döntött az Országos Igazságszolgáltatási Tanács (OIT), megtartására első alkalommal 2001-ben került sor. Az OIT július 15-ét a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869. évi IV. törvénycikk kihirdetésének évfordulóját nyilvánította a bírák és az igazságügyi alkalmazottak ünnepnapjává. Ez a törvénycikk a magyar igazságszolgáltatás működésének meghatározó állomása volt. A jogszabály rendezte a közigazgatás és a bírászkodás elválasztását. Külön is kiemelkedő jelentőséggel bír a bírói függetlenség deklarálása, amely szerint a bíró csak a törvénynek, illetve a törvényerejű szokásoknak volt alávetve. Ekkor szabályozták első ízben a bírák alkalmazásának szakmai feltételeit is. A törvénycikk hatályba lépésétől a bíró – a törvényben szigorúan meghatározott eseteket kivéve – elmozdíthatatlanná és áthelyezhetlenné vált.

A bíróságok napja munkaszüneti nap az igazságügyi alkalmazottak számára, ezen a napon minden bíróság zárva van.

A bíróságok napján adja át a Legfelsőbb Bíróság és az OIT elnöke a Juhász Andor-díjakat bírának és igazságügyi alkalmazottaknak, kiemelkedő igazságszolgáltatási tevékenységük és példamutató életpályájuk elismeréseként. A díjat az OIT alapította, Juhász Andornak, a Magyar Királyi Kúria elnökének emlékére.”²⁹

E nap tehát nem a bírák, hanem a bíróságok, mint intézmények ünnepnapjaként került megalapításra, amely napon - nem csupán a bíróságok jogászvégtettséggű, hanem - valamennyi igazságügyi alkalmazottnak is szól az ünnepi köszöntő; illetve kerül sor a kiemelkedő munka, a példamutató életpálya elismeréseként a már említett

díj(ak) átadására. Egyébként, e nappal kezdődik - a korábbi Pp. történelmi múltnak adózó szóhasználatára szerint a *törvénykezési*, a hatályos Pp. e hagyományt nem követő rendelkezése által - az *ítélkezési szünet időszaka*, amely augusztus 20-áig tart. E szüneten belüli időpontra tárgyalást kitűzni nem lehet, a megállapított határidőkbe ezen időtartam pedig nem számít bele.³⁰

Arra nézve, hogy a *bíróságok napja* az Alkotmánybíróságra (AB) is kiterjedne, hatályos rendelkezést nem ismerünk, persze az is igaz, hogy nincs olyan jogszabályi előírás, amely ezt megtiltaná. Így hát jelenleg - direkt jogszabály hiányában - az AB-nek önálló „ünnepnapja” nincs. Talán erre is visszavezethető, hogy - bár a korábbi két tanulmányunkban említett kitérítési törvény felhatalmazása alapján megtehetette volna - az AB elnöke az AB bírái és alkalmazottai számára - ez eddig - önálló kitérítést nem alapított.

A fentebb nevesített *Juhász Andor-díjból* viszont - az AB bírái és alkalmazottai - jogosítottság/jogosultság hiányában nem részesülhetnek. Mindennek ellenére az említett két jogállami intézmény között egy halovány hasonlóság felfedezhető: nem csupán a tisztséget betöltő alkotmánybíró elnevezés „bíró” utótagja kapcsán.

Ugyanakkor - az említett két „bíróstípus” közül - a bíróságokhoz hasonlított AB esetében jóval több az olyan megválaszolatlan probléma, amely a rendes bíróságoknál fel sem merül. Nevezetesen, például: az AB, mint hatóság működésével (tevékenységével) szemben vajon az Alaptörvény XXIV. cikkében deklarált, mindenkit megillető alapjog - *hogy ügyeiket a hatóságok részrehajlás nélkül tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék* - mely szervezet eljárása keretében, illetve milyen módon és formában érvényesíthető (kérhető számon)? Továbbá, az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított - szintén mindenkit megillető - *jogorvoslathoz való alapjog* az AB előtti eljárásban vajon miért nem érvényesülhet?³¹

Ugyancsak az AB kivételes jogállásához köthető azon sajátos ellentmondás is, amelynek eredményeként az AB a sarkalatos törvényben nevesített rendelkezéseket Ügyrendjében foglalt szabályozással kiegészítheti. Ennek következményeként állhat elő a nem mindennapi eset: az AB - bár a felekkel közvetlen, személyes kontaktust

eredményező tárgyalást nem tart, bírósági ítélező tevékenységet nem folytat (ítéletet nem hoz) - önmaga „szabadságolását” mégis *ítélkezési szünetként definiálva, teheti közzé*. Ez évben a szünet időtartamát a teljes ülés - az Ügyrend szerinti előírást követve - 2019. július 22-től 2019. augusztus 30-áig terjedően állapította meg.

Közjegyzők Napja

Ilyen elnevezésű „ünnep” nap jogszabályi nyomával nem találkoztunk. Arról sincs ismeretünk, miszerint ilyen nap vagy összejövetel - nyilvános keretek között - megrendezésre kerülne.

Közszolgálati Tisztviselők Napja (július 1.)

„*A köztisztviselők és kormánytisztviselők napja (korábbi nevén a köztisztviselők napja) minden év július 1-jén megtartott ünnepnap Magyarországon. 1992-ben ezen a napon lépett életbe a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény, amelynek emlékére négy évvel később, 1996-ban a Magyar Köztisztviselők és Közalkalmazottak Szakszervezete [(MKKSZ), a Magyar Közigazgatási Kamara/Kar szakmai érdekvédelmi, érdekképviselési civil szervezet ötlete, illetve javaslata alapján, majd támogatásával - Szerzők.] kezdeményezte, hogy Magyarország területén július 1-jén ünnepnapot tartsanak. Az ünnepet első alkalommal (bár a törvényi módosítás csak 1998. január 1-jén lépett hatályba.³² - Szerzők.) 1997-ben tartották meg, ekkor még a Köztisztviselők Napja név alatt. 2001-ben - e Napot a MKKSZ fellépésének köszönhetően (Szerzők.) - munkaszüneti nappá nyilvánították. Az Országgyűlés 2011. június 20-án úgy határozott, hogy július 1-je a kormánytisztviselők napja is legyen. Ekkortól kezdve az ünnep neve a Köztisztviselők és Kormánytisztviselők Napja lett. E nap 2016-ig, a kormánytisztviselők, az ügykezelők és a közhivatalokban dolgozó fizikai alkalmazottak számára munkaszüneti nap volt. A 2017. január 1-jén hatályba lépett a - közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény módosításáról rendelkező - 2016. évi CLXXX. törvény 3. § alapján, július 1-je - azonban - már nem munkaszüneti nap.”³³(Az idézeti szövegtartalmat Szerzők kiegészítették és pontosították.)*

Ügyészség Napja (június 10.)

Június 10. - az első ügyészi törvény 1871. június 10-ei kihirdetésére emlékezve, előtte való tisztelgés jelképeként - 1991 óta az Ügyészség Napja. E nap az ügyészségi alkalmazottak számára munkaszüneti napnak minősül.³⁴ Általában ezen a napon kerül sor a legfőbb ügyész közreműködésével az ügyészségi alkalmazottak részére adományozott egyes szakmai kitüntetések, elismerések – nevezetesen: a *legmagasabb szakmai elismerésként az első koronaiügyész, Kozma Sándor emlékére 1992-ben alapított Kozma Sándor-díj; a Vargha Ferenc-díj; a Magyar István-díj, valamint más elismerések, mint például: Ügyészségi Emlékgyűrű; tanácsos, főtanácsosi címek* – ünnepélyes keretek közötti átadására. Ez nem történt másként 2019. június 10-én sem.³⁵

Magyar Ügyvédnap

*E jeles napot – a magyar ügyvédség ünnepét – a Magyar Ügyvédnapot, hagyományteremtés céljából Dr. Bánáti János, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke hívta életre 2008-ban. Azóta a minden novemberének utolsó előtti szombatján megrendezett ügyvédnapi rendezvények első fordulója a délelőtti ünnepi ülés, amelyen illusztris vendégek jelenlétében magas színvonalú előadások hangoznak el, majd a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke – A jog szolgálatában; Ügyvédségért - Pro Collegio Advocatorum; Kiváló Ügyvédi Munkáért; Jogi Kultúráért; Ügyvédek a Közjóért - Magyar Pro Bono Díj; Perbeszédverseny helyezettei címen – magas szakmai presztízsű díjakat ad át az ügyvédi közélet kiemelkedő személyiségeinek. A délelőtti ünnepi eseményt az állófogadás követi. Az ünnep záróakkordja az ügyvédnapi estély.*³⁶

E napról – legjobb ismeretünk szerint – törvényi szabály nem rendelkezik, megtartásáról/megrendezéséről a Magyar Ügyvédi Kamara gondoskodik. A központi esemény mellett azonban a területi kamarák is tartanak ünnepséget, amelynek keretében az általuk alapított elismerések, díjak kerülnek átadásra.

[Megjegyezzük: tekintettel az ügyvédekről szóló - 1998. évi XI. - törvényt felülíró új - és már „csupán” az ügyvédi tevékenységről rendelkező 2017. évi LXXXVII. - törvényre, amely a közigazgatási szervezeteknél, a közfeladatot ellátó egyéb szervezeteknél, valamint a gazdálkodó szervezetnél foglalkoztatott jogászokat „kamarai

jogtanácsos” elnevezéssel a hatálya alá vonta, (talán) megfontolandó lenne a „Magyar Ügyvédnap” el/megnevezést, „Ügyvédi Tevékenység Napja” el/megnevezésre változtatni?]

Végrehajtók napja

Ilyen elnevezésű „ünnepnap” létezésére szorgos keresésünk ellenére sem bukkantunk, sem a jogszabályi rendelkezések, sem a szakirodalmi munkák között. Ennek ellenére nem kizárt, hogy az említett szakma (hivatásrend?) esetenként szokott a fentiekben tárgyalt, hasonló célú szakmai (ünnep)napot tartani/rendezni és azon - maga alapította - szakmai elismeréseket átadni.

Jogászok napja (május 19.)

Nincs nyoma, hogy ilyen elnevezésű nap létezne, illetve annak sem, hogy a jogászszakmai (minőség), tevékenység - nyilvános keretek között - társadalmi méretű megünneplést nyerne. Mindezen hiányosság talán nem is a véletlen műve? Hiszen csupán annak a kérdésnek a megválaszolása is problémák tömegét hozná a felszínre, miszerint kit is kell „jogásznak” tekinteni? Azokat, akik jogászi diplomával rendelkeznek vagy, akik e diploma birtokában jogászi tevékenységet folytatnak, avagy csak azon személyeket, akik valamelyik jogászszakmai hivatásrend keretén belül - szakmai esküjük szerint - az adott szakma által ellenőrzött szabályok szerint foglalkozkodnak? (Talán emiatt sem létezik „Orvos Nap”? De nyomban adódik az ellenpélda: Pedagógus Nap volt és még ma is funkcionál.) További dilemmát okozna az is, vajon ki, milyen szervezett fogná őket össze, vállalná szervezett keretek közötti képviseletüket, mozgató szervezésüket? Megnyugtató válasz helyett legyen itt egy újabb kérdés: esetleg a Magyar Jogász Egylet (MJE)? Önmaga adta meghatározását, akár kérdésünkre adott válasznak is tekinthetjük: „*A Magyar Jogász Egylet (MJE) a jogászi hivatásrendeket hagyományosan egyesítő, rangos civil szervezet, megyei szervezetek országos lefedettségét adó hálózatával. A szervezet Alapszabályában foglaltak szerint: 'A Magyar Jogász Egylet célja a jogászság általános társadalmi érdekeinek érvényre juttatása, a magyar jogélet fejlesztése, a jogtudomány művelése, a jogélet különböző területein működő jogászok szakmai-tudományos együttműködésének előmozdítása.' Az Egylet vezetőségét, szakmai tevékenységének irányítóit*

hagyományosan a jogászi hivatásrendek ismert, magasrendű képviselői adják.”³⁷

Azonban, mindezek ismerete mellett sincs tudomásunk arról, miszerint az MJE a jogászok részére a fentebb említettekhez hasonló (akármilyen elnevezéssel) egységes, évente ismételt megrendezésre kerülő „jogászünnepnapot” kezdeményezett, avagy létrehozott/alapított volna, amelyen az ünnepi felszólalások mellett (akár) a jogászság legrangosabb kitüntetése(?) is adományozható lenne. (Mindennek hiányát nem biztos, hogy pótolja az MJE által két évente megrendezésre kerülő Magyar Jogászgyűlés, illetve az éves rendszerességgel jelentkező Jogász Vándorgyűlés.)

Pedig a hagyomány megteremtéséhez az előzmény - a régmúltból - adódna és még a konkrét nap is foglalatlan. Ezért - néhány mondat erejéig - idézzük fel az említett történelmi előzményből Szent Ivó (*Yves Hélor de Kermartin*) személyét és állítólagos tevékenységét.

A hagyomány szerint „*Yves Hélor de Kermartin 1235-ben született Kermartinban, Bretagne mellett. A szegények, ügyvédek, jogászok, törvényszolgák, kánonjogászok, bírók, közjegyzők, árvák és gyermekek védőszentjének is tartják. Nemesi család gyermekeként 1267-ben a Párizsi Egyetemre küldték tanulni, ahol a civil jog tudoraként diplomázott. Tanulmányait komolyan vette, rendszeresen imádkozott, szabadidejében a szegényeket látogatta. A legenda szerint vegetáriánus volt és sosem ivott bort. 1277-ben Orléans-ba ment kánonjogot tanulni, majd visszatért szülőföldjére és a rennes-i főesperesi bíróság bírója lett. Általában peres felekkel körülvéve, trónon ábrázolják, vagy jogászként, akit a szent szellem jelképeként hatyúk vesznek körül. Csatlakozott a ferences szerzetesrendhez, 1284-ben pappá szentelték. Bíróként mindig is elhivatottan védelmezte a szegényeket, az elesetteket és az árvákat, igazságos és elfogulatlan módon ítélkezve. A legenda szerint még a peresztes felek is tisztelték döntéseit. Más bíróságok előtt a szegények védelmezőjeként lépett fel, fizette a perköltségeiket, meglátogatta őket a börtönben - ezért nevezték el a „szegények ügyvédjének”. 1303. május 19-én halt meg Louanecc-ben Bretagne-ban, mise közben.*”³⁸ Szent Ivó napját május 19-én ünneplik.³⁹

A magyar tudomány ünnepe (november 3.)

„1825. november 3-án, a pozsonyi országgyűlésen határozták el a magyar rendek a Magyar Tudományos Akadémia létrehozását. A Magyar Tudósok Világtalálkozóján (1996) döntés született arról, hogy ez a nap lesz minden évben A MAGYAR TUDOMÁNY NAPJA, amelyet először 1997-ben ünnepeltek meg.”⁴⁰

„A magyar tudomány ünnepéről az MTA már 1997 óta megemlékezik, hivatalosan azonban 2003 óta ünnepeljük minden év november 3-án, azon a napon, melyen 1825-ben Széchenyi István birtokainak egy évi jövedelmét felajánlotta a Magyar Tudós Társaság megalapítására, és ezzel lehetővé tette a Magyar Tudományos Akadémia megalapítását. A hivatalos indoklás szerint az „Országgyűlés a tudomány társadalomban betöltött szerepét kiemelkedően fontosnak, a tudomány művelése és fejlesztése érdekében végzett tevékenységet elismerésre és kiemelkedő támogatásra méltónak tartja” ezért e napot a 2003. évi XCIII. törvénnyel a magyar tudomány ünnepévé nyilvánította.”⁴¹

A Magyar Tudományos Akadémia a tudományos tevékenységek elismerésére a következő akadémiai díjakat, elismeréseket alapította, illetve adományozza: Akadémiai Aranyérem; Akadémiai Díj; Akadémiai Ifjúsági Díj; Akadémiai Újságírói Díj; Arany János-díj (a tudományos kutatásért); Arany János-érem; Bolyai János nemzetközi matematikai díj; Bolyai-plakett; Eötvös József Koszorú; Rézler Gyula-díj; Szily Kálmán-díj; Wahrmann Mór-érem.⁴² A jog tudományos művelése területein munkálkodó jogtudósok, kutatók, egyetemi oktatók munkájának elismerése is ezen a napon történik.

A fentiekből – minden ellenkező híresztelés ellenére – világosan kitűnik: a Deák Ferenc Díj Alapító Okiraton aláíró félként feltüntetett Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Bizottsága – az általa „összefogott” és képviselt „jogtudósok” tekintetében – se önálló jogászszakmai egységnek (szervezetnek), sem önálló jogászi hivatásrendnek nem tekinthető. Ennek következtében hivatalos minősítéssel rendelkező, önálló szakmai ünnepnap létrehozására, illetve szakmai díj önálló alapítására és adományozására nem jogosult.

A fentebb tárgyalt témát lezárva, szeretnénk egyértelműsíteni: nem volt, s nem képezte e tanulmány feladatát a kérdésben való állásfoglalás, hát még a létező vita eldöntése, miszerint emberi tevékenységek összessége mitől, milyen kritériumok megléte alapján/mellett minősíthető önálló szakmának, magasatosan fogalmazva önálló hivatásrendnek? Továbbá, mely hivatásrendnek jár törvény által megnevezett, „adományozott”, esetleg csupán a maga alapította szakmai nap, szakmai ünnepnap, kivételesen a költségvetés által fizetett „szakmai munkaszüneti ünnepnap”? Mely, fentebb - „*Az Alaptörvény „szolgáinak” napja(i)*” alcím alatt - nevesített és röviden bemutatott - egyesek által egységesnek tekintett jogászszakmai hivatásrend - külön önállóságot élő/mutató alrendjei jogosultak egyedül, vagy (csak) más jogászszakmai hivatásrend alrendjével közösen, „szakmai” kitüntetést (elismerési) formát alapítani és illet az adott szakmai ünnepnapon adományozni, átnyújtani? Kinek, az ily módon átadott „kitüntetés” (minősül) tekinthető - a nem létező kitüntetési hierarchiában - a „legrangosabb” szakmai elismerési formának? Illetve, hogy az egyikhez miért, a másikhoz meg miért nem párosul anyagi juttatás? És a költői kérdéseket sorolhatnánk tovább, ... de nem tesszük!

Mégpedig azért nem, mivel a tárgyalt téma szempontjából a lényeg – amely eddig is az volt – egyértelmű: a laza egységet, homogenitást képező/mutató jogászszakmai hivatásrend egyes alrendjeiben helyet foglaló, szakmai tevékenységet folytató valamennyi jogászszemélyt összekötő kapocs - az átvett jogi diplomán és az átvételekor letett/kinyilvánított alma materi eskűn felül - a jogász tevékenység adott szakma általi gyakorlásához szükséges eskű tartalma: „*Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.*”⁴³ E követelmény, amelyet az Alaptörvény gyakorló „szolgái” sosem szegnének meg.

A jog, a törvényesség és a respekt ...

A fenti összeállításból kitetszik: az említett (bemutatott) szakmai hivatásrendek „munkáltatói” különböző elnevezéssel számos (elismerési

formát) kitüntetést hoztak létre „saját jogászemberek” szaktevékenységének, életútjának elismerésére. Ezek az elismerések azonban nem univerzálisak, azaz nem „csereszabatosak”. Ugyanis, az egyes szakmai hivatásrendek közötti „átjárást” nem képesek biztosítani, s mivel a kitüntetés, egy konkrét szakmai „foglalkoztató” szervezetettől származik, ezért általános jogászszakmai értéket nem képvisel, a jogásztársadalmon belül csupán partikuláris elismerésként funkcionál.

Álláspontunk szerint egy szakmai elismerés adományozása, az adományozás elfogadása szoros kapcsolatban áll az emberi méltósággal. Mondhatjuk azt is, hogy az egész kitüntetési folyamat az érintett személy emberi méltóságának szerves részét képezi. Olyan tényezők sorolhatók ide, mint például, kik a kezdeményezői a kitüntetési folyamatnak, ki/kik (mely szervezet, illetve kiből álló testület) adományozza az elismerést, de az is meghatározó szempont lehet, hogy az adott kitüntetési formában korábban kik részesültek és ez által a kitüntetést elfogadó személy a kitüntetés átvételével, kikkel kerül egy csoportba? Találó és a jogászra is vonatkoztatható a megjegyzés, amely a Herczeg Ferenc-díj alapításáról szóló EMMI rendelet kapcsán volt olvasható a napisajtóban: „*Az igazi gond, hogy minél jobban szaporodnak a díjak, annál kevesebbet érnek. A magyar írók, költők, történészek, filozófusok szegények, de a sokévi átlagot tekintve nem hülyék és nem műveletlenek. Legtöbbjük az önrzet luxusát is megengedheti magának. Eljön, talán nem is sokára, az idő, amikor a ma megszámlálhatatlan díjból kevés marad, de ezeket szegyenkezés nélkül adhatják és fogadhatják.*”⁴⁴

A 2011. évi Kitüntetési törvény hatályba lépése előtt a Deák Ferenc Díj volt az a fajta „jogászdíj”, amely a kiválóság elismerése/juttalmazása terén a jogász hivatásrendek közötti szakmai „minőségkülönbségeket” igyekezett/kívánta/próbálta szintetizálni. Az eredmény viszont e jóhiszemű próbálkozás kudarcáról tanúskodik. Ugyanis - gyakorlata - már a díjátadó eseményen, illetve az azt követő ünnepségen, egyrészt maguk a díjátadók, másrészt a díjazottak - nyilatkozataikkal indulatokat gerjesztve - emelték a Deák Ferenc Díjat a kitüntetési hierarchia csúcsára. Miszerint: e Díj tekinthető a „*legrangosabb, legnagyobb jogászszakmai díjnak (kitüntetési for-*

mának), alábecsülve ezzel saját szakmai hivatásrendjük által alapított és adományozott elismerési formák erkölcsi rangját. Ennek egyik ékes bizonyítéka a 2018. évi díjátadást követően dr. Bálint József díjazott által a KORONAFm100-nak adott villáminterjúban elhangzott nyilatkozata. Ráadásul nevezett személy a szakmai díjat, mint politikus (polgármester) vette át, s az sem derült ki, hogy kitől, hiszen a képen látható, díjat átadó személy nem azonos az Alapító Okiraton nevesített Magyar Közigazgatási Kar (MKK) szakmai hivatásrend elnökével megválasztott dr. Szép Tiborral, de még a korábbi elnökkel, dr. Vörös Tamással sem!¹⁴⁵

E „szépséghiba” viszont tovább terhelte, de egyben alá is támasztotta a probléma létezését, amely az e témában íródott és publikált kettő tanulmányrész alapján ma már köz- és hivatalos tudomású tény: a 2011. évi CCII. törvény (Kitüntetési tv.) hatályba lépésével a Deák Ferenc Díj elvesztette legitimitását, mind az adományozók Testülete fennállását, mind pedig működését és díjátadó tevékenységét illetően.

Említett tanulmány (I.-II. rész) megírásával és publikálásával a célunk és szándékunk, egyrészt az volt, hogy ráirányítsuk a figyelmet egy nagyon fontos tényezőre. A jogalkotás, amennyiben a társadalmi valós helyzeteket nem kellően felmérve, egyes aspektusokat pedig figyelmen kívül hagyva cselekszik – az új szabályok megalkotásával és kihirdetésével – „legitim” módon megterhelt (meg is törte) a társadalmi önszerveződéses alapon kialakult és működő korábbi gyakorlatot. Jogellenességet és visszasságot okozva ezzel, úgy a díjalapítónak, díjadományozónak, mint a díjat jóhiszeműen átvett díjazottnak. Másrészt, hogy cselekvésre készítsük az érintett jogász-hivatásrendek választott/kinevezett vezető tisztségviselőit az előállt – és több mint egy évtizede tartó – törvénysértő állapot orvoslására, az egyes jogsértéseket kiküszöbölő új szervezeti formák, megoldások, eljárások mielőbbi kialakítására, elfogadására és közzétételére.

Kísérőlevél birtokában a Comitatus – 2018. ősz-tél és 2019. tavasz – számaiban megjelent cikkeinket megküldtük a Deák Ferenc Díj Testület valamennyi tagjának, továbbá Áder János köztársasági elnök úrnak, dr. Trócsányi László igazságügyi miniszter úrnak, valamint dr. Fatalin

Judit asszonynak az Országos Bírói Tanács (OBT) elnökének. Utóbb említettek esetében tettük mindezt annak érdekében, hogy a köztársasági elnök – esetleg – törvény-kezdeményezési jogával élve segítséget nyújthasson a feltárt és bemutatott jogsértő-visszásságok megszüntetéséhez, illetve javaslatot tehessen egy – a jogászság elismerését jelentő – új, egységes kitüntetési forma megteremtéséhez. Igazságügyi miniszter úrnak figyelemfelhívás és intézkedés megtétele céljából küldtük meg a tanulmányokat: szakmai szerepe a kormányzati munkában a jogszabály-előkészítés összehangolásáért és a közjogi jogalkotásért való felelősség körében – a Deák Ferenc Díj Testület működésével összefüggő jogsértések kiküszöbölése, illetve a jogászok elismerését jelentő új egységes elismerési forma és tartalom kialakítása terén – ugyanis megkérdőjelezhetetlen és megkerülhetetlen. Az OBT érintettsége okából került megkeresésre, hiszen a bírák tekintetében a kitüntetés (elismerés) alapítás jogával az Országos Bírói Tanács és nem a Kúria elnöke rendelkezik.

A leveleket - és a hozzá csatolt tanulmányokat - a fentebb említett címzetteknek nem egy véget nem érő levelezési folyamat megindítása kezdetének szántuk. Abból indultunk ki, hogy a problémamegoldás kulcsa és jogositványa nem nálunk keresendő. Tanulmányainkkal „csupán” a Deák Ferenc Díj körüli – 2011-től folyamatosan tartó – jogsértésekre kívántuk a Testület és tagjai, illetve a megszüntetésükhöz hatásköri jogositvánnyal rendelkező közjogi-közéleti „méltóságok”, jogászszakmai hivatásrendek tisztségviselőinek figyelmét felhívni. A tanulmányok publikálásával pedig Alaptörvény adta jogunkkal élve közérdekű kötelességünknek tettünk eleget annak érdekében, hogy a feltárt hiányosságokról és jogsértésekről a társadalom és a jogászszakma széles nyilvánossága is tudomást szerezhessen. Így aztán „válaszlevelekre” nem számítottunk. Legfeljebb az általunk feltárt probléma megoldásáról, illetve az új és egységes jogászszakmai díj megalkotására tett javaslatunk megvalósításáról szóló tájékoztatásnak örültünk volna.

Az élet valósága azonban ennél bonyolultabb sorsot szánt e közérdekű ügynek. A 11 címzett közül 7-től egyfajta reflektálást tartalmazó válaszlevelet kaptunk. E válaszlevelek írói - a tanul-

mányokban feltárt visszasságokat illetően - védve a nem létező „mundér” becsületét, egyben sajátos módon hártva a kényes feladat diktálta cselekvést, a szerzőket - panasztevőnek, bejelentőnek, talán az idejükkel mit sem kezdeni tudó állampolgári levelező személyeknek, látásmódjukat pedig szubjektívnek tekintve - a Deák Ferenc Díj körül feltárt anomáliák bagateltségéről kezdték „győzködni”.

A levelek tartalma megismerését követően kialakult egyik álláspontunk szerint a választ nem küldő címzettek – az Alkotmánybíróság elnöke, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke, a Magyar Országos Közjegyzői Kamara elnöke, a Magyar Közigazgatási Kar/Társaság(?) elnöke – megismerve a feltárt visszasságok tarthatatlanságát, hozzáfogtak az általunk nevesített problémák és hiányosságok megszüntetéséhez, a Deák Ferenc Díj és a Testület működése törvényes alapokra helyezéséhez. Esetükben tehát több tennivalónk nincs. Ezzel szemben – a másik nézőpont szerint – a válaszlevelet küldő feladók esetében a levelekre, tartalmuk figyelembevételével – írásban – illik véleményt nyilvánítani. Így tettünk!

A Köztársasági Elnök Úr helyett a Köztársasági Elnöki Hivatal főigazgatója, Haszonicsné dr. Ádám Mária válaszolt. A 2019. június 3-án kelt levelében arról adott tájékoztatást, miszerint *az egységes jogászdíj (Deák Ferenc Díj, Deák-díj) kitüntetés megalkotására tett javaslatunkkal dr. Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes úrhoz fordulhatunk.*

Válaszlevelünkben egyrészt, **hangot adtunk sérelmünknek**, miszerint - az Alaptörvény XXV. cikkben foglalt alapvető jogunkra tekintettel - a Köztársasági Elnök úrtól (s nem Hivatala vezetőjétől) vártunk volna választ, másrészt – ennek hiányában – az elegáns megoldás az lett volna, ha és amennyiben levelünket a Hivatal közvetlenül továbbítja az általa illetékesként megjelölt személyhez. Mi ugyanis - ismerve a *kitüntetési és egyéb elismerési formák alapítására vonatkozó jogszabályi protokollt* - nem a hagyományos utat kívántuk a köztársasági elnök úr figyelmébe ajánlani, hanem az „államfőt” megillető *sui generis* lehetőség alkalmazását.

Az **Országos Bírói Tanács elnökének** – a 2019. június 26-án kelt – válaszleveléből arról értesülhettünk, miszerint az Országos Bírói Tanács

(OBT) a 2019. június 24-én megtartott ülésén az Egyebek napirendi pont keretében megtárgyalta és állást foglalt a kérdéses ügyben, amelynek értelmében *a levünkben foglaltak* - az OBT működésére irányadó 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) alapján - *nem illeszthetők az OBT hatáskörébe*. Továbbá, az OBT *jogszabály alkotására vonatkozó indítványozói jogkörrel nem rendelkezik*, ez kizárólag az Országos Bírói Hivatal (OBH) elnökét illeti meg [a Bszi. 76. § (1) bekezdés d) pontjában szabályozott jogköre értelmében]. Így – az említett normatív anyagi- és eljárásjogi rend hiánya következtében – az OBT, *„az Önök által megfogalmazott visszasság megszüntetése érdekében és a jogszok elismerését biztosító új kitüntetési forma kialakításával kapcsolatban hatáskör hiányában nem tud részt vállalni.”* Egyben *tájékoztatást kaptunk „kérelmünk-nek”* (szerzők azonban nem kértek semmit?) az AB elnöke, a Kúria elnöke, az MJE elnöke, a MOKK elnöke, a MÜK elnöke, az MTA Jogtudományi Bizottsága elnöke, valamint a legfőbb ügyész és Palich Etelka a Magyar Kormánytisztviselői Kar elnöke(?) részére történt *továbbításáról*.

Válaszlevelünkben

Egyrészt, **felhívtuk az OBT figyelmét** ez utóbbi cselekedet fölösleges voltára, hiszen a Kúria elnöke – aki egyben a Deák Ferenc Díj Testület tagja – az OBT-nak is tagja, továbbá a legfőbb ügyész, a MÜK elnöke, a MOKK elnöke – akik a jogsértő módon működő Deák Ferenc Díj Testületnek szintén tagjai – jogszabályi jogosítottságuk alapján amúgy is részt vehetnek az OBT ülésén, mégpedig tanácskozási joggal, illetve – véleményünk szerint – annak sem volt törvényi akadálya, hogy az OBT említett témát tárgyaló napirendjéhez - az OBT elnöke által - a Deák Ferenc Díj Testület többi tagja - az AB elnöke, az MTA Jogtudományi Bizottsága elnöke, az MJE elnöke és a MKK/MKT elnöke - is meghívást nyerjen.

Másrészt, tájékoztattuk az OBT elnökét véleményünkről, miszerint a válaszlevelben említett törvényalkotás-kezdemenyezési jog hiányából egyenesen nem vezethető le az adott kérdés – az egységes „jogászdíj” alapítása, illetve a kitüntetési törvény módosítása lehetősége/szükségessége – OBT általi megtárgyalásának, véleménye kialakításának tilalma.

Harmadrészt, egy jogszabályi követelmény érvényesülésére választ igénylő módon kérdeztünk rá: közzétett információ hiányában szerzőknek nincs tudomásuk arról, hogy a Deák Ferenc Díjnak - a Kúria elnöke által - a bírák részére történt adományozásához az OBT – a Bszi. 103.§ (3) bekezdés j) pontja alapján – hozzájárult volna? E kérdésünkre azonban választ - ez eddig - nem kaptunk.

Negyedrész, felhívtuk elnök asszony figyelmét egy tévedésre: továbbküldött levelünk - OBT által nevesített - egyik címzettje Palich Etelka a Magyar Kormánytisztviselői Kar elnöke, nem azonos az Alapító Okiratot alapítóként aláíró Magyar Közigazgatási Kar (későbbi néven: Társaság) elnökével. Mindez már csak azért sem lehetséges, mivel említett szervezet az Alapító Okirat aláírásakor még nem létezett és a Díjhoz a későbbiek során sem csatlakozott. Továbbá a 2018. évi CXXV. törvény (Kig) 76.§ (3) bekezdése e szervezet tekintetében kötelező kamarai tagságot érvényesít, miközben idézett törvényi keret az önkormányzati köztisztviselőket és a nem kormányzati közigazgatás köztisztviselőit nem foglalja magába.

Az igazságügyi miniszternek írt levelünkre Dr. Salgó László Péter, a jogszabály-előkészítés összehangolásáért és közjogi jogalkotásért felelős helyettes államtitkár - a 2019. július 19-én kelt levelében - választott.

Azon jogi véleményének adott hangot, miszerint – a rendelkezésemre álló információk alapján – a Deák Ferenc Díj Testület által végzett tevékenység az egyesülési jogról [...] szóló 2011. évi CLXXV. törvény (Ectv.) 1.§ (1) bekezdése, 5.§-a, 5/A.§ pontjára tekintettel megfelel az Ectv. 3.§ (4) bekezdésében foglalt feltételeknek is, mivel egy szakmai elismerés adományozása önmagában nem tekinthető a jog által szabályozott tevékenységnek. Majd hozzáfűzte [...] bár a Kitüntetési tv. 22.§ (1) bekezdés a) pontja kifejezetten lehetőséget ad a köztársasági elnök, az Alkotmánybíróság elnöke, az országgyűlés elnöke, az alapvető jogok biztosa, az Országos Bírói Tanács, az Állami Számvevőszék elnöke, a legfőbb ügyész, az autonóm államigazgatási szerv vezetője számára, hogy feladatkörével összefüggő egyes kiemelkedő tevékenységek, teljesítmények elismerésére kitüntető címet, díjat, oklevelet, plakettet, vagy más

elismerést alapítson és adományozzon, ez nem zárja ki azt, hogy az itt felsorolt személyek, szervezetek – akár más, a Kitüntetési tv-ben nem említett más szervezetekkel, személyekkel együtt – közösen hozzanak létre és adományozzanak szakmai elismeréseket.

Véleménye szerint [...] az említett közjogi testületek vezetői által az Alapító Okiratban létesített elismerés nem a Kitüntetési tv. 22. § (1) bekezdés a) pontján alapszik, nem az Országgyűlés törvényi felhatalmazása alapján létrehozott, a Kitüntetési tv. hatálya alá tartozó közjogi elismerést testesíti meg, hanem az alapítók, mint közjogilag is elismert szaktekintélyek társadalmi tevékenysége körébe tartozó döntéssel megalapított, lényegében magánelismerést hoztak létre.

Álláspontjában utalt arra, hogy [...] a jelenlegi kitüntetési rendszerben a jogász tevékenység jog által szabályozott elismerésére az igazságügyi miniszter által adományozható elismerésekről szóló 4/2015. (III.3.) IM rendelet alapján adható Deák Ferenc-díj szolgál. A Testület által létrehozott jogász szakmai díj (Deák Ferenc Díj) adományozására irányuló tevékenység nem tiltott tevékenység, számos szakmai (többnyire az egyesülési jog alapján létrehozott vagy alapítványi formában létrehozott) szervezet él a szakmai elismerés díjadományozásának lehetőségével. Ennél fogva Helyettes Államtitkár úr a Testület szakmai elismerés körébe tartozó díjadományozásának jogszerűségét nem látta megkérdőjelezhetőnek.

Ugyanakkor véleménye szerint bár [...] kétségtelen, hogy nem szerencsés az elnevezések hasonlósága, vagy akár összetéveszthetősége, de megítélése szerint a jogsértés nem állapítható meg e tekintetben. Ezzel együtt azon javaslatunkat, hogy [...] szükséges lenne a kiváló jogászok kitüntetési elismerésének törvényi szintre emelése a Deák Ferenc Díj állami kitüntetési forma megteremtésével, a kitüntetést pedig a jogot művelő és gyakorló legkiválóbb szakemberekből álló köztestület adományozná, Helyettes Államtitkár úr – alkotmányjogi szempontból – több tekintetben sem tudta támogatni. Kiemelten hangsúlyozta [...] a köztestület létrehozásához a kötött jogi aktuson túl (hogy azt az Országgyűlés törvény formájában hozza meg) szükséges még, hogy azt (mármint a köztestületet) a törvényalkotó abból a célból hozza létre, hogy egyes, államot terhelő

(egyértelműen elkülöníthető, jól meghatározható) közfeladatokat ne az államnak (pl. hatóság útján) kelljen ellátnia. A köztestület létrehozásának ezért egyik leglényegesebb tartalmi eleme a közfeladat meghatározása, amelynek ellátására a közterület kizárólagosan hivatott. A díjadományozás azonban jellegénél fogva nem tekinthető közfeladatnak mivel az, valamely tevékenység, szakmai életút, morális tett elismerésére szolgál, s a díj elnevezése tükrözi azt a történelmi örökséget, szellemiséget és erkölcsi értéket, amit az elnevezést illető történelmi alak, tudós, művész, jogász stb. élete, tekintélye, erkölcsi nagysága sugall. Minek következtében a köztestület alkotmányjogi kritériumrendszerének legfőbb eleme (javaslatunkból) hiányzik, így a javaslatot közjogi szempontból nem tartotta támogathatónak.

Másfelől – jelezte – a kiemelkedő jogászok elismerésére alapított díj törvénybe foglalása nem lenne összhangban a Kitiüntetési tv. rendszerével és tartalmával. A Kitiüntetési tv. kizárólag az állami kitiüntéseket nevesíti és állapítja meg adományozásának feltételrendszerét. Ezek ún. általános kitiüntések, amelyek nem valamely konkrét szakma művelőinek adományozhatók. Egy, a jogászoknak adományozható szakmai díj törvényi alapítása ezzel az általánossággal lenne ellentétes és a törvény koncepciójának teljes felülvizsgálatát tenné szükségessé. Nyilvánvaló, hogy nem lehetséges egyetlen – mégoly jelentős – hivatás elismerési lehetőségének törvénybe foglalása, minden más szakma, hivatás mellőzésével.

Végül levelének sorait zárva rámutatott [...] ahogyan senkinek sincs alanyi joga arra, hogy állami kitiüntetést vagy közjogi elismerést kapjon, úgy arra sincs, egyetlen szakma, hivatás közösségének sem „alanyi joga”, hogy törvény rendelkezzen e szakma, hivatás képviselőinek elismeréséről. Érvelése szerint: a jelenleg kialakult állami kitiüntetési, elismerési rendszer egy kiegyensúlyozott rendszer; amelynek átgondolatlan megbotlása sem jogi, sem jogpolitikai szempontból nem támogatható [...] a civil elismerések éppen arra szolgálnak, hogy az érintett közösségek a tagjaik tevékenységének honorálására megfelelő módokat és aktusokat alakítsanak ki. E két elismerési rendszer – az állami és civil – így megfelelően kiegészíti egymást.

Válaszlevelünkben hangot adtunk abbéli véleményünknek, miszerint Államtitkár Úr, levelében - az érdemi problémát megkerülve - válasz helyett értékes, szakmailag érdekes értekezést nyújtott egy olyan témában, amely tekintetében az alapkérdések – létrehozatal, belső szabályzatok, átlátható működési és adományozási rend, létező testületi tagság, a Testület működésének és tevékenységének finanszírozása stb. – mind-mind az Alaptörvény és más törvényi szabályok szerint rendeznek vannak. Ezzel szemben, a Deák Ferenc Díj Testület esetében még az Alapító Okirat léte és szabályszerűsége is kérdéses. Hiszen aláírt, hiteles dokumentummal nem találkozunk, de ilyet a közérdekű adatigénylés teljesítéseként egyetlen érintett szervezet sem tudott felmutatni, illetve részünkre megküldeni. De még csak az sem kideríthető, hogy az Alapító Okiraton nevesített jogászi „hivatásrendek” nevében - személy szerint - kik is voltak azok a személyek, közjogi/közéleti „méltóságok”, akik az Alapító Okiratot ténylegesen aláírták, illetve kézjegyükkel ellátták. (Megjegyzendő: a 2004. szeptember 9-re keltezett Alapító Okiraton még az iratot aláíró személyek neve sem került rögzítésre.)

Másrészt az államtitkári levélben fejtegetett „civil közösség” – álláspontunk szerint – csak természetes személyek által létrehozva működhetne. Következésképpen a Deák Ferenc Díj „magánelismerésnek” nem minősül. Minderre figyelemmel fenntartottuk véleményünket: említett Testület léte és működésük fejlesztése törvényszerű, adományozói tevékenysége pedig emiatt nem tisztességes. Ugyanakkor hangsúlyoztuk: létező igényként mutatkozik a jogászság kiválóságainak elismerése céljából – Deák Ferenc, avagy másik nagy magyar nevével fémjelzett – állami – de valamilyen önszabályozásra is képes – kitiüntetési forma törvényi alapítására. Egyben - a miniszterváltásra is figyelemmel - megjegyeztük: az Alaptörvény XXV. cikke alapján a kérdésben történő érdemi állásfoglalás a miniszter hatáskörébe tartozik, ezért kértük Államtitkár Urat megküldött levelünk és a mellékletét képező tanulmányaink Miniszter Asszony részére történő eljuttatására.

A Kúria elnöke – a 2019. május 31-én kelt, személyesen aláírt – talán kellően nem érzékelve az elé (is) tárt probléma súlyát és megoldandó voltát – arról tájékoztatott bennünket, miszerint

„a kitüntetések alapításával és adományozásával kapcsolatos jogszabályi háttér ismertetését, az abból levont következtetéseiket, továbbá a kiváló jogászok elismerésének törvényi szintű szabályozására vonatkozó javaslatukat a Deák Ferenc Díj Testület tagjai elé fogom tární.”

A levél íróját viszontválaszunkkal nem terheltük. Azonban kíváncsian várjuk a jogilag nem létező, ennek következtében tevékenységében törvénysértő módon működő Testület érdemi álláspontját. Egyben megjegyezzük: a 2018. évi Díj adományozására – egy kúriai bíró személyére – előterjesztett indoklással is ellátott írásos javaslat - elbírálás végett vajon - a Testület elé került-e? Ugyanis elutasító, avagy csak figyelmen kívül hagyó testületi döntésről sem szóbeli, sem írásbeli válasz nem érkezett.

A **legfőbb ügyészek** írt levelünkre a Legfőbb Ügyészség Személyügyi, Továbbképzési és Igazgatási Főosztályvezetője helyett egy (be nem azonosítható) másik személy (által „aláírkantott”) kézjegyét viselő - 2019. június 21-i keltezéssel ellátott - postai levélküldeményben kaptunk - két sorba sűrített, tömör megfogalmazású - választ: [...] „a Legfőbb Ügyészségre 2019. május 15. napján érkezett beadványát – intézkedés céljából – a Deák Ferenc Díj Testület titkárnak továbbítottam.”

Szerzők a válaszelevelükben bátorkodtak kifogást emelni a kiadmányozás szabálytalansága miatt, utalva egyben az Alaptörvény XXV. cikkében foglalt, „Mindenkít” megillető jog gyakorlása esetén követendő választási eljárásra. Előttünk ugyanis nem ismert a Deák Ferenc Díj Testület titkárnak azon személye, aki – a jogsértően létező és működő Testület nevében – jogszerű hatáskörrel rendelkezne a felvázolt kérdéssel összefüggő bármilyen intézkedés megtételére!

E válaszelevelünkre - most már - az előírásoknak megfelelő kiadmányozással érkezett viszontválasz, tartalmával – [...] *Legfőbb Ügyész úr elkötelezett a kimagasló teljesítményt nyújtó jogászok tudományos-szakmai elismerését illetően, azonban a Deák Ferenc-díj [Sicc. Szerzők.] vonatkozásában kizárólag a Deák Ferenc Díj [ez már helyesen van írva. Szerzők.] Testület rendelkezik döntési jogkörrel. A Testület összehívása, valamint az egyéb adminisztratív ügyintézés a Testület titkárnak feladatkörébe tartozik.*” –

azonban nem tudtunk mit kezdeni. Ezért ismételt levelünkben jeleztük: egyrészt, a Deák Ferenc Díj és Testülete kérdésében az általunk feltárt és publikált törvénysértő állapot megszüntetése közérdek. Másrészt, a jövőre nézve kinyilvánítottuk álláspontunkat: hasonló tartalmú levelekre a jövőben nem kívánunk reflektálni, ellenben a törvénysértések orvoslása végett tett intézkedésekről szóló tájékoztatásra igényt tartunk.

A **Magyar Tudományos Akadémia elnöke** helyett – de megbízásából – az MTA Titkársága Jogi és Igazgatási Főosztályának vezetője, Medve Zsuzsa főosztályvezető asszony a 2019. június 6-án kelt levelében válaszolt. Tájékoztatása szerint [...] „*bár a kitüntetési törvény valóban nem említi a köztestületek kitüntetés alapítására vonatkozó jogát, ugyanakkor az MTA törvény 3. § (1) bekezdés m) pontja alapján a Magyar Tudományos Akadémia közfeladatai között szerepel a díjak alapításának lehetősége. Arról azonban a többi hivatásrend tud érdemben nyilatkozni, hogy díj alapításukat, milyen felhatalmazás alapján gyakorolják. Külön kiemelve megjegyezte: „a kitüntetési törvény felhatalmazása alapján az igazságügy miniszter 4/2015. (III. 3.) IM rendeletével megalapított Deák Ferenc-díjjal jutalmazható személyek köre szűkebb, mint a Deák Ferenc Díjban részesíthető szakembereké, így mind a két díjnak lehet létjogosultsága, továbbá a hivatásrendek által alapított díj jóval korábbi, mint a miniszteri kitüntetés. A név-azonosság és az összetéveszthetőség kapcsán kiemelte, hogy a kitüntetési törvény egyetlen korlátozást tartalmaz a 22. § (2) bekezdésében, amikor kimondja, hogy a díjalapításra jogosultak által alapított díjak, oklevelek, plakettek, elismerések elnevezésében és külső formájában nem hasonlíthatnak az állami kitüntetésekhez, valamint a Kossuth-díjhoz és Széchenyi-díjhoz. Tehát a jogszabály nem zárja ki a névazonosság lehetőségét, csak bizonyos kitüntetések esetében.*”

Válaszelevelünkben jeleztük, miszerint a Magyar Tudományos Akadémiáról (MTA-tv.) szóló – legutóbb a 2019. évi LXVIII. törvénnyel módosított – 1994. évi XL. törvény az Akadémia közfeladatai között – a 3. § (1) bekezdés m) pontjában – a következőket említi:

„m) a tudományos utánpótlást ösztöndíjrendszer fenntartásával segíti, amelynek fedezete az Akadémia költségvetésében elkülönítetten szerepel; kiemelkedő tudományos eredményeket elérő kutatók részére – saját forrásaiból vagy egyetemleges közérdekű kötelezettségvállalás alapján – határozott időre tudományos ösztöndíjat, díjakat alapíthat, díjkitűzést tehet, amelynek feltételeit és részletes rendjét az Akadémia szabályzatban állapítja meg;”

Említettek azonban – véleményünk szerint – az MTA saját forrásából és más szervek közérdekű kötelezettségvállalásából finanszírozott, kizárólag a kiemelkedő tudományos eredményeket elérő kutatók részére létrehozott tudományos ösztöndíjról, díjalapításról, díjkitűzésről szóló rendelkezések. Ennek következtében nem feleltethetők meg a jogalkotó által [a 2011. évi CCII. – kitüntetési – törvény 22.§ (1) bekezdésében] nevesített – szervezetek feladatkörével összefüggő egyes kiemelkedő tevékenységek, teljesítmények elismerésére szolgáló, kitüntető cím, díj, oklevél, plakettet, vagy más elismerés (a továbbiakban: elismerés) – „EGYÉB DÍJAK, ELISMERÉSEK” című III. fejezetében kifejezésre juttatott és szabályozott akaratának.

Megjegyeztük: a Kitüntetési törvény 22.§ (2) bekezdésében szabályozott elismeréseknek az állami kitüntetésekhez képest történő elnevezésbeli és formai egyezésének tiltottsága a Deák Ferenc Díj esetében valóban nem jöhet szóba. Ellenben a Deák Ferenc Díjnak az előbbiekből említett MTA-törvény rendelkezésében foglalt elismerések közé sorolása – már csak a nevezett Díjat létrehozó/alapító szervezetek jogállásbeli-, illetve a társadalomban betöltött szerepük különbözősége, továbbá e szervezetek közül egyes szervezeteknek az említett elismerés alapítási jogának törvény általi kizártsága miatt – törvényes módon aligha lehetséges. Továbbá, a Deák Ferenc Díj, mint a jogászai munka - jelenleg - legmagasabb rangú társadalmi elismerési formának a kitüntetési törvény keretében sorolása 2011. óta nem csupán jogilag, de etikailag is vitatható, hiszen az ezen elismerési forma adományozásával kapcsolatos döntéshozatali rendszer egyrészt átláthatatlan, másrészt a Kitüntetési törvény mellékletében foglalt alapvető szabályoknak sem felel meg.

Továbbá jeleztük: sajnálatosnak tarjuk, hogy a MTA Titkársága az általunk felvetett kérdést, csupán „jogalkotási ügyként” tartja kezelhetőnek.

A **Magyar Jogász Egylet elnöke**, Sárközy Tamás – a 2019. május 29-én kelt levelében – személyesen válaszolt. Kiemelte: „*A párhuzamosság nem vitásan fennáll, de önmagában ez még nem kifogásolható. Utalt arra, hogy a testület következő ülésén a kérdést szóvá teszi, mert egy egységes megoldás véleménye szerint is jobb lenne. Azonban úgy vélekedett, hogy egy új díj törvényi alapítása esetén e célra külön köztestület létrehozása túlzott lenne.*”

A levélben foglaltakat megismerve álláspon-tunkról **válaszlevelet nem írtunk.**

Deák Ferenc Díj 2019?

A fentiekre tekintettel felmerül a kérdés, október 17-én sor kerülhet-e a Deák Ferenc Díj 2019. évi adományozására, vagy inkább indokolt lenne az „ünnepélyes” díjjátadást – a Testület összetételének, szervezetének és működésének törvényes alapokra helyezését követően, az adományozási rendszer átláthatóságának biztosításával – egy későbbi időpontra halasztani? Igaz, mindez nem kis „tortúrával” járna, de ezzel a Díj eszmei, erkölcsi értéke nem csökkenne, a díjazottak pedig tényleg örülhetnének az elismerésnek. Ellenkező esetben az Alaptörvény deklarálta „tisztetség” és a „keresztény erkölcsiség” megkövetelné, hogy a Díjjal összefüggő kétségekről és anomáliákról a leendő díjazottak előzetesen tájékoztatást kapjanak, amelynek birtokában eldönthetik, hogy ilyen körülmények mellett a Díjat át kívánják-e venni?

Az eset idehaza, talán példa nélküli, de a világ másik, európai felében azért erre is akad – követhető – példa. Még egy olyan nagy múltú és jelentős presztízzsel rendelkező díj esetében is, mint az irodalmi Nobel-díj adományozása, amelyet szintén októberben szoktak odaítélni.

„*A svéd nyelv ápolására 1786-ban alapított Svéd Akadémia tavaly májusban jelentette be, hogy a testületet megtépző szexuális zaklatási, összeférhetetlenségi és kiszivárogtatási botrányok nyomán, a munka megbénulása miatt nem*

neveznek meg irodalmi Nobel-díjast a 2018-as évre.

A világ legrangosabb irodalmi díját megalapító Alfred Nobel svéd gyáripárosnak, a dinamit feltalálójának hagyatékát kezelő Nobel Alapítvány tavaly figyelmeztette a Svéd Akadémiát, hogy megvonja tőle az irodalmi Nobel-díj odaítélésének jogát, ha nem rendezi sorait.

A Nobel Alapítvány kedden - (2019. március 5-én, Szerzők) - az igazgatótanács ülése után közleményben jelentette be, hogy az akadémia eddigi és tervezett lépései jó lehetőséget kínálnak arra, hogy helyreálljon a testületbe mint díjodaítélő intézménybe vetett bizalom.

A közlemény szerint jelentős változások történtek az akadémia működésében, lehetővé tették például a tagságról való lemondást, új tagokat választottak meg, és a testületnek már nincs olyan tagja, aki ellen összeférhetetlenségi vagy bűnügyi vizsgálat folyik. [...] A Svéd Akadémia immár nyugodt körülmények között dolgozhat az irodalmi Nobel-díjon – kommentálta az alapítvány közleményét Anders Olssen, az akadémia szóvivője. Hozzátette, hogy a tavalyi és az idei díjazott nevével valószínűleg egyszerre jelentik be.”⁴⁶

Úgy véljük, a Deák Ferenc Díj az elmúlt 15 évben (2003-2018) kivívta a jogászi szakma társadalmi elismertségét és a Díjnak a díjban részesültek is magas szakmai elismerést kifejező jelentőséget tulajdonítanak. Nem kellene/szabadna tehát veszni, hagyni ezt a természetes módon kialakult, tekintéllyel bíró, szakmai presztízst. Így hát cselekedjünk, együtt: nemcsak a törvényesség, hanem a tisztesség fenntartása érdekében is!

[...] „Ez az, miért csüggedni nem szabad. Rakjuk le, hangyszorgalommal, amit Agyunk az ihlett órákban teremt S ha összehordtunk minden kis követ, Építjük egy újabb kor Babelét, Míg oly magas lesz, mint a csillagok. [...]”⁴⁷

*A kézirat lezárásának dátuma:
Budapest, 2019. szeptember 1.*

**FOGARASI JÓZSEF
DR. GALAMBOS KÁROLY**

***Az I. részt lásd:** Fogarasi József - Galambos Károly: Jutalmul a jog tudójának. (A Deák Ferenc Díj és a Deák Ferenc-díj) In: Comitatus. 2018. ősz-tél. XXVIII. évf. 230. sz. p. 17-29. (<http://www.mrtt.hu/node/361>; illetve http://fogarasijozsef.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=647:jutalmul-a-jog-tudojanak-2&catid=82&Itemid=152)

A II. részt lásd: Fogarasi József - Galambos Károly: Ha majd a jognak asztalánál ... (A Deák Ferenc Díj és a Deák Ferenc-díj) In: Comitatus. 2019. tavasz. XXIX. évf. 231. sz. p. 81-94. (<http://www.mrtt.hu/node/361>; illetve http://fogarasijozsef.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=655:ha-majd-a-jognak-asztalanal&catid=82:blog2&Itemid=152)

Jegyzetek

1. Petőfi Sándor: A nép. Petőfi Sándor összes költeményei. Magyar művészek rajaival. Életrajzi bevezetéssel ellátta Ferenczi Zoltán. Első Kötet. LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI) CS. ÉS KIR. KÖNYVKERESKEDÉS KIADÁSA. BUDAPEST 1901. p. 292.

2. Petőfi Sándor: A nép nevében. Petőfi Sándor összes versei. Szépirodalmi Könyvkiadó. 1976. p. 643-644.

3. Majtényi László: *”S miért vagytok ti kiváltságosok? Miért a jog csupán tinalatok?”* Élet és Irodalom. LXIII. évf. 33. sz. 2019. 08. 16. p. 5. - <http://ekint.org/alkotmanyosság/2019-09-02/s-miert-vagytok-ti-kivaltsagosok-miert-a-jog-csupan-tinalatok-majtenyi-laszlo-publicisztikaja> - (2019.09.01.)

4. Lásd az Alaptörvény J) cikk (1) bekezdésének b) pontját, illetve (2) bekezdését. - http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=140968.356005 -

5. Lásd az Alaptörvény ZÁRÓ ÉS VEGYES RENDELKEZÉSEK 6. pontját: *„Április 25. napja – az Alaptörvény kihirdetésének emlékére – az Alaptörvény napja.”* - http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=140968.356005 - (2019.09.01.)

6. Varga Csaba: A jog társadalomelmélete felé. Budapest. 1999. p. 264. -<https://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKewjh0sK3oMfkAhVsoYsKHW0IA1MQFjAAegQIBBAC&url=http%3A%2F%2Fmek.oszk.hu%2F15300%2F15303%2F15303.pdf&usg=AOvVaw3DAHYrWGE6zCvA9IUUVb80p> - (2019.09.01.)

7. Varga Csaba: A jog társadalomelmélete felé. Budapest. 1999. p. 264-265.

8. Nagy Zsolt: A jogászság szemléletének eredete. Az idézett szöveget lásd „*Az európai jogtudomány és jogi gyakorlat*”, illetve „*A common law jogászsága*” alcímek közötti bekezdésekben. - <http://jesz.ajk.elte.hu/nagy41.html> - (2019.09.01.)

9. Pödör Lea: Jogászai hivatások. I. A jogászai ethosz és a jogászai hivatások fogalma, rendszere. p. 1.

10. Pödör Lea: Jogászai hivatások. I. A jogászai ethosz és a jogászai hivatások fogalma, rendszere. p. 2.

11. Fónai Mihály: A jogászok szociológiai jellemzői: létszám, foglalkoztatás, kor és nem szerint. p. 941.

12. Fónai Mihály: A jogászok szociológiai jellemzői: létszám, foglalkoztatás, kor és nem szerint. p. 961.

13. Fónai Mihály: A jogászok szociológiai jellemzői: létszám, foglalkoztatás, kor és nem szerint. p. 944-948.

14. Fónai Mihály: A jogászok szociológiai jellemzői: létszám, foglalkoztatás, kor és nem szerint p. 948-949.

15. A táblázat – Fónai Mihály: A jogászok szociológiai jellemzői: létszám, foglalkoztatás, kor és nem szerint című tanulmányának grafikonja (p. 952.) alapján – Galambos Károly szerkesztői munkájának önálló részét képezi.

16. A táblázat – Fónai Mihály: A jogászok szociológiai jellemzői: létszám, foglalkoztatás, kor és nem szerint című tanulmányában (p. 953-956.) foglaltak figyelembe vételével – Galambos Károly szerkesztői munkájának önálló részét képezi. https://www.google.hu/search?newwindow=1&sxsr=ACYBGNRzH1QRVLMhH3WwA1kC8a-jFWbugA%3A1568154316403&source=hp&ei=zC4XbGOFoiNrws9mZm4BA&q=https%3A%2F%2Fjog.tk.mta.hu%2Fuploads%2Ffiles%2F36_Fonai_Mihaly.pdf&oq=https%3A%2F%2Fjog.tk.mta.hu%2Fuploads%2Ffiles%2F36_Fonai_Mihaly.pdf&gs_l=psy-ab.3...2922.2922..4228...0.0..0.153.153.0j1.....0....2j1..gws-wiz._vUheVJud3U&ved=0ahUKEwixpOuHpsfkAhWixosKHb1MBkcQ4dUDCAU&uact=5 - (2019.09.01.)

17. Tóth-Matolcsi László: A magyar ügyvédség modernizációs elkötelezettségéről. Miskolci Jogi Szemle. 13. évf. (2018) 1. sz. p. 153-154.

18. Tóth-Matolcsi László: A magyar ügyvédség modernizációs elkötelezettségéről. Miskolci Jogi Szemle. 13. évf. (2018) 1. sz. p. 154-155.

19. Tóth-Matolcsi László: A magyar ügyvédség modernizációs elkötelezettségéről. Miskolci Jogi Szemle. 13. évf. (2018) 1. sz. p. 155.

20. Pödör Lea: A jogászai hivatások. III. Az egyes jogászai hivatások jellemzése. III.2. A bírák. p. 6.

21. Pödör Lea: A jogászai hivatások. III. Az egyes jogászai hivatások jellemzése. III.3. Az ügyészek. p. 7.

22. Pödör Lea: A jogászai hivatások. III. Az egyes jogászai hivatások jellemzése. III.4. Az ügyvédek. p. 7.

23. Pödör Lea: A jogászai hivatások. III. Az egyes jogászai hivatások jellemzése. III.5. A jogtudományi életút. p. 7.

24. Rixer Ádám értelmezése szerint: A kormányzati kapacitás – legtágabb értelemben – az államnak azt a képességét mutatja meg, melynek révén – közpolitikai célkitűzéseinek megvalósítása érdekében – képes leküzdeni az egyes nehezítő, hátráltató körülményeket. Bár eme – az állam oldalán jelentkező – szükséglet korántsem nevezhető újnak – gyakorlatilag az államilag szervezett társadalommal egyidős –, maga a fogalom (mint state capacity, government capacity, policy performance and executive capacity stb.) viszonylag új. A fogalommal kapcsolatos bizonytalanságaink egy része abból eredhet, hogy rendkívül nehéz érdemi, jól használható, az összehasonlítások próbáját is kiálló indikátorokra lelni, különösen, hogy ezek gyakran maguk is rendkívül összetett, több elemből összeálló „szempontösszességek” Rixer Ádám: A jogászelít léte és szerepe, mint a kormányzati kapacitás egyik kulcskérdése. 2 számú jegyzet. p. 1.

25. Rixer Ádám: A jogászelít léte és szerepe, mint a kormányzati kapacitás egyik kulcskérdése. p. 1.

26. Rixer Ádám: A jogászelít léte és szerepe, mint a kormányzati kapacitás egyik kulcskérdése. p. 1.

27. Lásd Nagy Zsolt: Metszetek a jogásztársadalomról. 196 p.
28. Sárközy Tamás: A jog szerepe a gazdaságban. Magyar Tudomány (MTA folyóirata) 2011/5/04. Második hasáb 5-7. bekezdései.
29. https://hu.wikipedia.org/wiki/B%C3%A1r%C3%B3s%C3%A1gok_napja (2019.08.26.)
30. 2016. évi CXXX. törvény - a polgári perrendtartásról - 148.§. - http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=198992.370235 - (2019.09.01.)
31. Persze az is igaz, hogy ez, utóbb említett alapjog a rendes bíróságok közül a Kúria esetében sem nyer(het) érvényesülést, hiszen (például) amennyiben felülvizsgálat során a perköltség megállapításáról a Kúria önálló döntést hoz, úgy ezen I. fokú határozattal szemben – az említett alapjog ellenére – a „mindenki”, szintén meg van fosztva a jogorvoslati jogtól!
32. Lásd a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvényt módosító – és a 71/A. §-al kiegészítő „A Köztisztviselők Napja július 1-je” – 1997. évi CL. törvény 72.§ (1) bekezdését.
33. https://hu.wikipedia.org/wiki/A_k%C3%B6ztisztvisel%C5%91k_%C3%A9s_korm%C3%A1nytisztvisel%C5%91k_napja (2019.09.01.)
34. Lásd a legfőbb ügyész, az ügyészek és más ügyészségi alkalmazottak jogállásáról és az ügyészi életpályáról szóló 2011. évi CLXIV. törvény (Üjt) 80.§-át. - http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=139717.362766 - (2019.09.01)
35. <http://ugyeszseg.hu/elismeresek-az-ugyeszseg-napjan-3/> (2019.08.26.)
36. Magyar Ügyvédi Kamara – Magyar Ügyvédnapp. - <https://magyarugyvedikamara.hu/tart/index/134/1> - (2019.08.26.)
37. http://www.jogaszegylet.hu/index.php?mod=sz&sz_id=4 (2019.09.01.)
38. <https://birosag.hu/hirek/kategoria/tudomanykultura/tudta-e-szegenyek-ugyvedjenek-neveztek-szent-ivot-jogaszok> (2019.08.26.)
39. https://www.wikiwand.com/hu/Védőszentek_listája (2019.09.01.)
40. https://jelesnapok.oszk.hu/prod/unnep/a_magyar_tudomany_napja (2019.08.26.)
41. https://hu.wikipedia.org/wiki/A_magyar_tudom%C3%A1ny_%C3%BCnnepe (2019.08.26.); lásd az említett törvény 1.§ rendelkezését - http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=75824.105740 - (2019.09.01.)
42. <https://mta.hu/dijak-kituntetesek> (2019.08.26.)
43. Alaptörvény R cikk (2) bekezdése. - http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=140968.356005 - 2019.09.01.)
44. Márton László (Montpellier): Lehet egy díjjal kevesebb? Népszava, 2019. augusztus 31. szombat, 146. évf. 202. sz. Szép Szó melléklet p. 6.- https://nepszava.hu/3048304_lehet-egy-dijjal-kevesebb- (2019.09.01.)
45. Dr. Bálint József a kalocsai Korona FM100 Rádiónak adott villáminterjújában nyilatkozta a 2018. októberében átvett díj kapcsán a következőket: „*Deák Ferenc Díjat kaptam meg, ez a jogi szakmáknak a díja...nagyon jó érzés volt, mert ez a szakmának a legnagyobb díja egyébként, és ez nem politikai kitüntetés, hanem szakmai díj; gyakorlatilag az életpályámat ismerték el, tehát a jogászai pályafutásomat, és annak örülök, hogy nem posztumusz, hanem mindez még az életemben történt...*” [Forrás: koronafm100.hu] - <http://www.kalocsatv.hu/a-deaki-hagyományok-melto-utodja-deak-ferenc-dijat-kapott-dr-balint-jozsef/> - (2019.09.01.)
46. <https://www.vg.hu/kozelet/kultura/idenem-marad-el-az-irodalmi-nobel-dij-atadasa-1390303/> (2019.09.01.)
47. Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban. In: Hét évszázad magyar versei. Szépirodalmi Könyvkiadó. 1951. p. 372-374.